

BİR SAĞLIK MİRASI ŞEHİR BERGAMA

V



HAZIRLAYAN
ECZACI TOLGA ACAR



Bergama, 8.500 yıllık tarihi, olağanüstü güzel doğası, şifalı doğal kaynaklarıyla Doğu'nun en batısında, Batı'nın en doğusunda bir kenttir. Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır ve bu süre zarfında çeşitli bilimlerin doğuşuna da tanıklık etmiştir. Bunlardan biri de tıp ilmidir. Anadolu'da gelişen tıbbın ilk örneklerinin ve tıp biliminde kullanılan ilk aletlerin ,Bergama ve civarı bölgelerde bulunmuş olması bu görüşü desteklemektedir.

Bergama'da ilkler şunlardır;

- İlk parşömen (deriden kağıt yapımı)
- İlk Asya kütüphanesi (200000 ciltlik)
- İlk büyük hastane (Asklepion)
- İlk telkinle tedavi (Psikoterapi)
- İlk doğal tedavi (Müzik,tiyatro,spor ,güneş ve çamur ile)
- İlk farmakoloji (doğal ilaçlar)
- İlk afyon modeli ilaç
- İlk kent hijyeni (sağlık alt yapısı)
- İlk tıp ve eczacılık simgesi olan yılan

Tarihteki ilk hastane veya hastane bölgesi diyebiliriz Bergama için. Bilindik de bir hikayesi var bu toprakların. Ünlü bir Romalı avlanırken yaralanıyor, buranın sularında şifa buluyor. Buraya bir tapınak yaptırıp olayı başlatıyor. Ama bu kadar önemli bir sağlık merkezi olmalarının nedeni, sağlıklı sular, şifalı otlar değil, uyguladıkları temel strateji.... Strateji şu; rahipler, ön bir muayene edip insanları şehrin içine o şekilde alıyorlarmış ve ölümcül hastalarla, hamileleri içeri almıyorlarmış. Kapıya da şimdiki esnafların "*satılan mal geri alınmaz*" yazdığı gibi şöyle yazmışlar "*Bütün Tanrıların Kutsiyeti için Asklepion'a Ölüm Girmesi Yasaktır*"

Bergama'da uygulanan yöntemler söyleymiş;. Ruhi hastalıklarda uyku odalarında yatırıp, rüyaları yorumlatma , bedensel hastalıklarda ise çamur banyoları, bitkisel yağ ya da merhemlerle masaj yapma, kan aldırma ve cerrahi müdahaleler gibi yöntemler uygulanıyormuş ...

ECZACILIĞIN BABASI OLARAK ANILAN CLAUDİOS GALENOS



Bergama, iki bin yıldır aynı adı korumuş ender kentlerden biridir. Bergama Krallığı'nın başkentidir.

Hipokrat ve Galen Asklepionlar(sağlık alanları) da yetişmiş ünlü hekimlerdendir. Kullanılan yöntemlerde o kadar ileri gidilmiştir ki radyoaktif özellikleri daha bugünlerde keşfedilen şifalı suları o zamanlarda bu kentin hekimleri kullanmıştır..

Antik dönemde, Anadolu'da yapıldığı bilinen ilk tıbbi girişim olan beyin delme ameliyatları (trepanasyon) da Bergama'da yapılmıştır.

Antik Anadolu tıbbının, tıp tarihi açısından en önemli doktorları, kuşkusuz

Hipokrates ve Galen'di. Hipokrates'in ortaya koyduğu nesnel nedenlere dayalı, gözleme dayanan, akılcı, uygulamaya dönük ve dinsel-büyüsel etkilerden sıyrılmış tıp anlayışı Galenle sürmüştü ve ondan sonra Rönesans'a kadar değişmemiştir.



CLAUDİOS GALENOS (GALEN)

Galen, Antik Roma'nın en önemli hekimlerindenidir. Claude Galen ya da Bergamalı Galen; Yunanca Galenos, Latince Galenus olarak bilinmektedir. İslam dünyasında Calinus olarak da bilinir M.S. 130-201 tarihleri arasında yaşamıştır. Galenos batılı tababet literatüründe père de la pharmacie, islam aleminde ise şeyh üs-saydile olarak anılır...

Genç yaşta önce felsefe sonra tıpla ilgilenmiş, İzmir'e giderek orada da tıp eğitimi aldıktan sonra İskenderiye'ye geçmiş anatomiyle ilgilenmiş. Hipokrat tıbbını öğrenmeye çalışmıştır. Buradaki çalışmalarından sonra 28 yaşındayken çok iyi bir doktor olarak Bergama'ya dönmüştür. Geldiğinde gladyatör okulunda bir doktora gereksinim varmış ve bu göreve atanmıştır.. Böylece daha da önemli bir konuma gelmiştir. Galen'in tıba yaptığı katkılar o kadar iyiymiş ki Ortaçağ tıbbi "Galen Tıbbı" adıyla anılmıştır..

Sağlıkçıların amblemi olan yılan ve kase hikayesini anlatmadan geçmemek gerekir. Rivayet odur ki Galenos'a bir gün sağlık sorunları olan bir adam getirmişler. Öncelikle şehir girişinde Virankapıda rahipler bakıp inceleyip içeri almışlar, giysileri çıkarılmış, adam uyku odasına götürülmüş, ama sayıklamala-

rından ve gördüğü rüyalarından bir türlü tam olarak ne yapabileceklerine karar verememişler. Galenos'un karşısına çıktığında adam ayakta duramayacak kadar bitkin bir haldeymiş. Bu nedenle, Galenos bakmış adam kötüye gidiyor, kendisinin ve hastanenin itibarını sarsmamak için "seni buradan göndermek zorundayım." , "Akrabalarına da haber vereceğiz, seni Virankapı'nın ilerisindeki ormanlık alandan alsınlar demiş." Böylece, içerde ölmeyecek ve Asklepios'un adına zeval gelmeyecektir. Hasta adam orada yakınlıklarını beklerken, acıları daha da katlanılmaz bir hale gelmiş. Tam bu sırada, bir süt kasesi etrafında hem süt içmeye çalışan, hem de birbirlerini engellemeye çalışan iki yılan kavga ediyorlar ve zehirlerini bir taraftan süte saçıyorlarmış . Adam bir an önce ölmenin hevesiyle, süt kasesini içmiş. İçtikten sonra bayılan hastayı, yakınları bulmuş ve ölmek üzere olan adam, dirilmiş. Bu olay Galenos'a anlatıldığında Galenos panzehiri bulmuş ve bunun sevinciyle o günden bugüne tüm sağlıkçıların amblemi olan ve şu an Bergama Müzesi'nde sergilenen heykeli yaptırmıştır.

Galen, tedavi çalışmalarının yanı sıra anatomi, fizyoloji, farmakoloji bilimleri ve de felsefeyle ilgilenmiştir.., tıbbi ekoller ve yöntemler arasında bir sentez kurmayı



CLAUDIUS GALENOS (GALEN)

başararak teorilerini, "Doğa boşuna hiçbir şey yapmaz" ilkesiyle hayata geçirmiştir. Toplardamar ve atardamar arasındaki farkı kavrayarak kalbin anatomisini ve damar sistemini keşfetmiştir. Ses telleri siniri Galenos tarafından bulunmuştur.

Galenos'un önemli araştırma ve çalışma alanlarından biri botanik ilaç yapımı ve uygulaması olmuştur. Ününü de özellikle yeni geliştirdiği araştırma yöntemiyle kazanmıştır. Galen'e göre analizler, hastalıkların incelenip iyileştirilmesinin temelini oluşturur. Droglardan ilaç elde etmeye başlamış olduğundan da eczacılığın ve farmasötik teknolojinin babası olarak kabul edilmiştir.

500 kadar bitki, hayvan ve mineral drogların üzerinde çalışma yapmıştır., purgatif formülasyonları olan (bağırsakların üzerinde boşaltıcı etkisi olan) drogları çoğu zaman kullanmıştır.

Larenksi (gırtlak) tanımlamış ve konuşma ile sesi birbirinden ayırmıştır.; böylelikle Larengoloji ve ses biliminin kurucusu olarak ta kabul edilmiştir.

Anevrizma (kan damarlarının duvarlarındaki zayıflama sonucu bir balon gibi genişlemesi) 'nın tanımını ilk kez yapan kişi olmuştur. Kendisinden sonra gelen tıp bilginlerine eşsiz bir kaynak ve birçok anahtar miras bırakmıştır. Bu nedenle Bergamalı Claudios Galenos, Hipokrat'tan sonra tıp bilimine en büyük katkıyı yapan kişi olarak anılmaktadır.

Hipokrat Tıbbın, Galenos ise Eczacılığın babası olarak bilinir.

Galenos bir yandan da mesleğiyle ilgili birçok kitap yazarak kısa zamanda meşhur olmuştur...Galen'in 400 yazılı eserinden günümüze 100 kadarı ulaşmış, kilisenin korunmasına alındığı için hızla yayılmıştır. Ölümünden

sonra arkasında, uzun bir dönem boyunca başvuru kitabı olarak kabul görmüş çok sayıda eser bırakmıştır. Galenos vücutta üç temel ve önemli organ sayar: beyin, kalp ve karaciğer. Tıpta "galen veni" olarak geçen beyindeki bir toplardamara ismi verilmiştir.

Galen 161 yılında Roma'ya gitmiştir.. Roma imparatoru Marcus Aurelius Antonius'un ona hediye ettiği ve Viyana devlet kütüphanesinde çizimi bulunan madalyonun üzerinde "Roma'lının imparatoru Antonius'tan, hekimlerin imparatoru Galenos'a" yazdığı söylenir. Roma ordu karnahında ordu doktorlarından üçü imparator Marcus Aurelius'un ateşli bir hastalığın eşiğinde olduğunu iddia etmişlerdir. imparator, Galen'i huzura çağırıp görüşünü ister. Galen ;imparatorun içinde bulunduğu şartları ve yaşını göz önüne alarak sıkıntısının sadece hazımsızlık olduğunu tespit etmiş ve bu nedenle şarap ve biber yanısıra ayaklarının sıcak ellerle ovulmasını tavsiye etmiştir...ve sonuçta imparator iyileşir.. Sırayla, Marcus Aurelius, Commodus, Pertinax, Septimus Severus gibi Roma imparatorlarını da tedavi etmiştir

Galenos 70 yaşında Bergama'ya dönmüştür ve burada ölmüştür..

Bergamalı Galenos'un heykeli, sağlık teması ile EXPO 2020'ye aday olan İzmir'in bu önemli ilçesinde 2012 yılında kentin kültürel hazinesine katılmıştır. Heykeli 3 metre uzunluğunda ve tıp biliminin simgesi olan yılan motiflerinin bulunduğu 4 metrelik bir sütun üzerindedir...

Bergama Galenos Heykeli Bergama Belediyesi tarafından yapılmıştır. Bu Eczacılık Tarihi Çalışması ile Bergama Belediye Başkanı Mehmet Gönenç 'e 2012 Altın Havan Ödülü verilmiştir.